

Narodna verovanja i divlje životinje u Srbiji

Glavni urednik:
Marko Nikolić

Autori tekstova:
Marko Nikolić, Aca Đurđević,
Stefan Petković i Jelka Crnobrnja-Isailović

Dizajn i ilustracije:
Dimitrija Savić Zdravković

Fotografije:
Miloš Popović
Marko Nikolić
www.pexels.com

Izdavač:
Biološko društvo
"Dr Sava Petrović"
Višegradska 33, 18000, Niš

Kontakt:
www.bddsp.org.rs
info@bddsp.org.rs

Ova publikacija je izrađena u okviru projekta:
"Fighting Negative Impacts of Tradition on Biodiversity by Education"
finansiranog od strane [Rufford Small Grant Fondation](#).

NARODNA VEROVANJA I DIVLJE ŽIVOTINJE U SRBIJI

Marko Nikolić, Aca Đurđević,
Stefan Petković i Jelka Crnobrnja-Isailović,

Niš, 2018.

Raford fondacija je dobrotvorna organizacija sa sedištem u Velikoj Britaniji, koja dodeljuje male grantove za projekte zaštite prirode u zemljama u razvoju.

Fondacija je do sada dodelila preko 4400 grantova u 158 zemalja širom sveta.

Raford fondacija obezbeđuje postepeni proces finansiranja sa pet različitih vrsta grantova: Rufford Small Grant (do £5,000), 2nd Rufford Small Grant (do £5,000), Booster Grant (do £10,000), 2nd Booster Grant (do £10,000) i Completion Grant (do £15,000).

IUCN

IUCN (The World Conservation Union) predstavlja najveću međunarodnu mrežu za zaštitu prirode. Jedan od najznačajnijih ciljeva IUCN-a jeste formiranje globalne Crvene Liste ugroženih taksona. IUCN Crvena Lista predstavlja bogatu zbirku informacija o ugrožavajućim faktorima sa kojima se suočavaju vrste, o njihovim ekološkim potrebama, staništima i merama zaštite koje potrebno preduzeti da bi se date vrste spasile od izumiranja. Vrste su svrstane u jednu od osam kategorija ugroženosti, na osnovu primene određenih kriterijuma, koji uzimaju u obzir veličinu, strukturu i rasprostranjenost populacija, ali i populacione trendove. Crvena Lista ugroženih taksona prvi put je formirana 1963. godine. Današnji sistem kategorizacija i procene ugroženosti taksona koristi se od 2001. godine (Verzija 3.1).

Extinct - Izumrla vrsta

Extinct in the Wild - Vrsta izumrla iz prirode

Critically Endangered - Kritično ugrožena vrsta

Endangered - Ugrožena vrsta

Vulnerable - Ranjiva vrsta

Least concern - Niska verovatnoća opasnosti

Near Threatened - Gotovo ugrožena vrsta

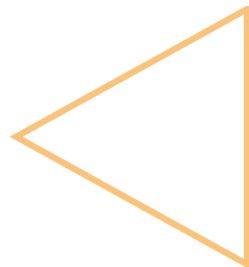

Data Deficient - Vrsta o kojoj nema dovoljno podataka

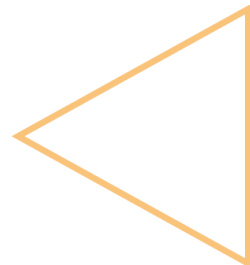

SADRŽAJ

<u>O projektu 1</u>
<u>Vuk 2</u>
<u>Medved 4</u>
<u>Jelen 5</u>
<u>Lasica 6</u>
<u>Jež 7</u>
<u>Miš 8</u>
<u>Krtica 9</u>
<u>Šišmiš 10</u>
<u>Gavran 11</u>
<u>Detlić 12</u>
<u>Jastreb 13</u>
<u>Kukavica 14</u>
<u>Roda 15</u>
<u>Sova 16</u>
<u>Švraka 17</u>
<u>Ševa 17</u>
<u>Zmija 18</u>
<u>Kornjača 20</u>
<u>Gušter 22</u>
<u>Žaba 24</u>
<u>Daždenvjak 25</u>
<u>Pčela 26</u>
<u>Bubamara 26</u>
<u>Leptir 27</u>

O PROJEKTU

Različitim životinjskim vrstama širom sveta danas prete različiti faktori ugrožavanja koji dovode do pada brojnosti ili čak izumiranja celih populacija. Jedan od ozbiljnijih faktora ugrožavanja je ilegalno izlovljavanje. Izlovljavanje se vrši iz različitih razloga, a najpoznatiji su: izlovljavanje za potrebe prodavnica kućnih ljubimaca, upotrebe u ishrani, u narodnoj medicini, zbog sujeverja i sl.

Da bi se efikasno radilo na suzbijanju ovih negativnih uticaja, neophodno je što bolje upoznati njihov uzrok. Narodna verovanja utisnuta duboko u lokalni folklor mogu imati snažan uticaj na sadašnje stavove stanovništva. Poreklo verovanja koja su danas prisutna u narodu potiče još iz slovenske mitologije, a mitovi i verovanja su se prenosili kroz istoriju i zadržali do današnjih dana.

Projekat "Edukacijom protiv negativnog uticaja narodnih verovanja na biodiverzitet" ima za cilj određivanje prisutnosti narodnih verovanja u savremenom društvu, kao i rad na smanjenju negativnog uticaja istih kroz edukaciju.

Edukacija lokalnog stanovništva podrazumeva njihovo upoznavanje sa statusom ugroženosti vrsta, tj. grupa životinja, potrebama za zaštitu populacija u prirodi i zakonskoj regulativi koja se tiče zaštite biodiverziteta.

Ova publikacija predstavlja skup mitova i narodnih verovanja koja se odnose na divlje životinjske vrste koje žive na teritoriji Srbije. Prikupljene su informacije iz literaturnih izvora, ali i istraživanjem na terenu, odnosno anketiranjem lokalnog stanovništva u istočnoj i južnoj Srbiji. Za svaku životinju ili grupu životinja ispod teksta je naveden globalni status ugroženosti po IUCN kategorizaciji i status zaštite u Republici Srbiji.

VUK

Na Balkanu je rasprostranjen sivi vuk (*Canis lupus*) koji se izlovljava iz sporta i zabave tj. kao lovna vrsta, ali i iz drugih razloga. U slovenskoj mitologiji vuk je povezivan sa božanstvom Dažbogom i prema narodnom verovanju Dažbog se prikazivao u pratnji hromog vuka. Takođe, Srbi su sebe smatrali potomcima vuka. Smatralo se da mrtvi preci prelaze u vučji oblik, dok su u nekim krajevima pokojnika često nazivali vuk i smatrali su da će pokojnik postati vampir-vuk ukoliko je njegova majka jela meso životinje koju je zaklao vuk. Smatralo se lošim predznakom ako vuk nekom pređe put, dok se u nekim krajevima, naprotiv, veruje da vuk donosi sreću. Prema narodnom verovanju, vuk spada u nečiste životinje koje se ne upotrebljavaju za jelo i često se povezuje sa nečistim silama. Stara legenda pripoveda da je đavo napravio vuka od gline ali nije mogao da ga oživi. Kada ga je Bog oživeo, vuk se bacio na đavola i ugrizao ga, pa se zbog toga đavo plaši vuka. Južni Sloveni zamišljali su veštice kako jašu na vuku. U narodu se smatralo opasnim i samo pominjanje vuka, iz straha da se izgovaranjem njegovog imena ne bi dozvao i doneo nesreću. Zavijanje vukova imalo je negativan predznak. U nekim delovima Balkana posle ubijanja vuka okupila bi se grupa muškaraca pod imenom "vučari" koji su obilazili selo sa ubijenim vukom u svrhu skupljanja darova od naroda. Prisutno je i praznoverje da vučji rep, u vidu amajlije, štiti od bolesti. Delovi tela vuka služili su za izradu amajlija i smatralo se da imaju lekovita svojstva. Prisutan je bio i običaj da se u porodici u kojoj deca umiru, novorođenom detetu daje ime Vuk, sa uverenjem da će dete na taj način preživeti jer će ga ime zaštititi (sačuvati od veštica).

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NEDOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

PREMA IUCN KATEGORIZACIJI, NA GLOBALNOM NIVOU, SVRSTAN JE U KATEGORIJU LC (LEAST CONCERN). U SRBIJI JE **ZAŠTIĆEN** ZAKONOM.

MEDVED

Ime medved potiče iz staroslovenskog jezika, a značilo bi: „onaj koji zna gde je med“. U osnovi imena nalazi se slovenska reč “veda”, što znači „znanje“. Jedna je od životinjskih vrsta prisutnih u narodnim predanjima. Po jednom predanju smatralo se da je nastao tako što je božanstvo u medveda pretvorilo vodeničara koji nije poštovao goste na svadbi ili je varao ljude prilikom merenja žita. Postojalo je predanje među lovcima da psi laju na medveda na isti način kao na čoveka, što je, takođe, bio razlog njihovog verovanja da medved ima ljudsko poreklo. Smatralo se da medved, kao i vuk, napada domaće životinje i čoveka samo uz dozvolu božanstva. Takođe, pripovedalo se da žene napada samo kako bi ih poveo sa sobom, i da su se iz veze između žene i medveda rađali ljudi koji poseduju junačku snagu.

U nekim delovima Evrope medveda su smatrali šumskim duhom. Pomoću medvedih amajlija skidali su crnu magiju sa kuće i životinja. Liku medveda svojstvena je i bračna simbolika, pa tako u narodnim pesmama medved simbolizuje mladoženju.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NE-DOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

U Srbiji je prisutan mrki medved (*Ursus arctos*) koji je zakonom strogo zaštićena vrsta, a po IUCN kategorizaciji svrstan je u kategoriju LC.

JELEN

Evropski jelen je jedna od najvećih vrsta iz porodice papkara u Evropi. Kod nas je prisutan u šumskim kompleksima duž većih vodotokova (Save i Dunava), zatim u brdskim i planinskim šumama Đerdapa, Ključa i Negotinske Krajine. Jelen je u slovenskoj mitologiji vrlo poštovana životinja koja poseduje božansku simboliku i zabranjeno je njegovo ubijanje. Pominje se u ritualima vezanim za Đurđevdan. Povezuje se i sa bračnom simbolikom.

Za mleko od košute se verovalo da daje snagu dečaku koji pije jer tada postaje nesutrašivi junak. Rogovi jelena su bili simbol zaštite od nečistih sila i crne magije.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NEDOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

U Srbiji
je jelen zakonom
zaštićena vrsta,
a po IUCN kategorizaciji
svrstan je u kategoriju LC.

LASICA

Kune, lasice i veverice su obuhvaćene jednim imenom u narodnim predanjima, a u nekim tekstovima se sa lasicom poistovećuje i vidra. Sve ove vrste imaju zajedničku simboliku. U narodu, lasica simbolizuje žensku erotičnost pa je povezivana i sa obezbeđivanjem doživotne vernosti supru- ga. Poput zmijske, lasice su smatrane otrovnicama koje ljudima truju piće. Verovalo se da će, ukoliko lasica prođe ispod krave, mleko biti pokvareno. Kod južnih Slovena lasica je imala ulogu kućnog duha, pa je ubijanje ove životinje donosilo smrt u kuću. Smatrali su da lasica živi u svakoj kući i da predstavlja zaštitnika. Po ovom predanju, svaka krava bi imala svoju lasicu zaštitnika iste boje kao i krava i ukoliko se ubije krava i lasica bi umirala. Takođe, kod južnih Slovena zastupljen je mit o lasici koja je nastala od mlade devojkice koju je proklela svekrva zato što je bila lenja ili naprotiv ništa drugo nije znala da radi osim da prede. Jedno od narodnih praznoverja bilo je da se lasica može proterati zabija- njem vretena u jazbinu.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NE- DOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVA- MO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

Kuna
zlatica, lasica i
veverica su zakonom
zaštićene vrste u Srbiji,
a po IUCN kategorizaciji,
na globalnom nivou, svrstane
su u kategoriju LC. Vidra je u Srbiji
strogo zaštićena vrsta, a po IUCN-u
svrstana u kategoriju NT.

JEŽ

Jež, prema narodnim verovanjima, predstavlja mudru životinju. Verovalo se da je najmudriji među životinjama, da živi najduže i pamti sve što je nekad bilo. Takođe, verovalo se da jede specijalnu biljku zbog koje nikada ne stari, a da bi čovek saznao koja je to trava, trebalo je da zatvori gnezdo sa mladuncima kako bi ženka ježa donela magičnu biljku. Na teritoriji Makedonije smatrali su da je to raskovnik koji je povezan i sa verovanjima u vezi kornjača i zmija.

Po narodnom predanju, jež je štitio od đavola i vila koje noću muče ljude u snu. Prema legendi, jež je štitio ukućane i od pomora dece, bolesti i uroka. Pretpostavlja se da je upravo zbog svojih "bodlji" korišćen za zaštitu od nečistih sila.

U narodnoj medicini mast ježa je upotrebljavana za zaštitu stoke od parazita, lečenje groznice, reumatizma i čireva kod ljudi. Mokraću ježa su stavljali alkoholičarima u piće da bi ih odvikli od alkohola.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NE-DOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

Jež je
zakonom
zaštićena vrsta
u Srbiji, a na global-
nom nivou, po IUCN kate-
gorizaciji svrstana je u
kategoriju LC.

MIŠ

Miš je u lokalnim narodnim verovanjima predstavljen kao nečista životinja (u južnoj Srbiji poznat i pod imenom poganac). U narodu se pojam miš odnosi na vrstu kućnog miša (*Mus musculus*). Po jednoj legendi miševi, kao i zmije i gušteri, pojavili su se na Zemlji iz utrobe zmijskog čudovišta – Hale. Neka predanja tumačila su razmnožavanje miševa u kući kao predznak smrti nekog od ukućana. Povezivani su i sa muzikom koja se peva noću, jer se smatralo da zviždanje i pevanje noću u kući privlači miševe. U skladu sa ritualnim „pravilima“ isterivanja miševa iz kuće postojali su posebni „mišji praznici“. Mnoštvo neosnovanih verovanja i postupaka povezivano je sa zubima miša, od lečenja zubobolje do lakšeg izrastanja zuba kod dece. Čak se ponegde verovalo da se pomoću miševa može lečiti kila ili epilepsija, a melemom u kome je stajao miš lečile su se bolesti uha ili oboleli zglobovi.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NE-DOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVA-

Kućni miš nije zakonom zaštićena vrsta u Srbiji, a po IUCN kategorizaciji spada u grupu LC.

KRTICA

Krtice uglavnom vode podzemni način života. U mitologiji imaju svoje mesto i smatralo se da su bliske lasici i mišu, pa su ih nazivali i mišem u zemlji. Zbog zakržljalih očiju uglavnom se smatralo da predskazuju smrt, a krtičnjak je stoga imao simboliku groba. Prema jednom narodnom predanju, Bog je kaznio krticu jer je kopala zemlju na praznik Blagovesti, a obećao je da će joj vratiti vid kad napravi onoliko krtičnjaka koliko je zvezda na nebu. Verovalo se da krtica izlazi iz zemlje samo jednom nedeljno. Prema bugarskom narodnom predanju, svaka krtica iskopa četrdeset krtičnjaka za života. Prema drugoj legendi, otac je zakopao sina u tuđu njivu koju je želeo da prisvoji, da bi u prisustvu sudija zemlja sama odgovorila da je njiva njegova. Kasnije kada je hteo da otkopa sina ispostavilo se da je zašao preduboko i da se sin pretvrio u krticu. Simbolika navedene sličnosti krtice sa čovekom je verovatno proistekla iz sličnosti njenih prednjih šapica sa ljudskim šakama. Krtica je često povezivana sa kišom, tj. sa prizivanjem kiše. Takođe, predstavljala je zaštitnika domaćih životinja, naročito konja, pa je njeno prisustvo u konjušnicama navodno osiguravalo konjima gušću grivu, veću plodnost i snagu. Jedno drugo predanje navodi da, ako se pod štalom gnezdi krtica, krave se bolje goje. S tim u vezi, na Đurđevdan su seljani bacali na krave zemlju iz krtičnjaka da bi bile debele kao krtice. Iako neka narodna verovanja povezuju prisustvo krtice sa smrću malih ukućana, druga opet navode da ukoliko krtica kopa zemlju ka kući, to simbolizuje rođenje deteta ili dolazak gosta. Postojali su razni magijski načini isterivanja krtica iz krtičnjaka, a uglavnom su se svodili na postavljanje kostiju domaćih životinja na krtičnjak.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NE-DOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

EVROPSKA KRTICA JE ZAKONOM ZAŠTIĆENA VRSTA U SRBIJI, A NA GLOBALNOM NIVOU, PO IUCN KATEGORIZACIJI SVRSTANA JE U KATEGORIJU LC.

ŠIŠMIŠ

Kroz narodnu tradiciju i mitologiju šišmiš je možda najzastupljenija životinjska vrsta. Ova korisna životinjska vrsta je možda najveća žrtva praznoverja u našim krajevima. Ljudi su ga pretežno hvatali zbog upotrebe njegovih "krila" u najrazličitije svrhe. Najčešće su primenjivana kao amajlija ali i u "ljubavnim činima", bilo da se određena osoba "slepo" zaljubila u onu osobu koja je "krila" šišmiša upotrebila za spravljanje određene hrane, ili da bi putem upotrebe "krila" šišmiša devojka prihvatila prosidbu mladića, odnosno da bi se mladić zaljubio u devojku. U Bosni je bilo prisutno verovanje da šišmiš privlači posetioce u ugostiteljsku radnju. Ponegde je prisutno i narodno verovanje da ako šišmiš uleti u kuću i sam izađe, to je znak sveopšteg kućnog napretka, ali ako uleti i ne izađe sam to predskazuje neslogu u kući.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NE-DOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

U
Srbiji
se sreće
31 vrsta šiš-
miša, od toga
28 ima status strogo
zaštićenih vrsta. Po
IUCN kategorizaciji,
Srbiju nastanjuju 22 vrste iz
kategorije LC, 5 iz kategorije NT
i 2 vrste iz kategorije VU.

GAVRAN

Obični gavran (*Corvus corax*) je ptica iz porodice vrana (Corvidae). Rasprostanjen je širom severne hemisfere. Pored gavrana u mitologiji južnih Slovena od predstavnika porodice vrana spominju se i gačac (*Corvus frugilegus*), čavka (*Corvus monedula*) i siva vrana (*Corvus cornix*). Iz tog razloga se mnoga praznoverja vezana za gavrana odnose na većinu vrsta ptica iz ove porodice. U narodnim predanjima predstavljen je kao zloslutna ptica koja predskazuje smrt, a pošto mu je perje crne boje smatralo se da ga je stvorio đavo. Sa druge strane, u nekim delovima Srbije gavran se smatra pticom proročicom koja donosi vesti sa bojišta i brani zasade i voće od grada. Smatran je mudrom pticom koja živi i do trista godina. U pojedinim magijskim ritualima gavran se upotrebljavao radi uklanjanja zlih duhova koji noću muče krave i konje. Prema jednoj legendi, dok je Hrist bio razapet na Golgoti, vrana je pila krv koja je kapala iz njegovih rana zbog čega ju je Bog prokleo. Takođe, jedno narodno verovanje govori o tome kako čovek postaje lopov ukoliko pojede srce vrane. Smatralo se da graktanje gavrana iznad stada ovaca najavljuje napad vuka, a ukoliko se čuje blizu kuće najavljuje smrt nekog od ukućana. Po podacima sa terena, gavran je upotrebljavan u narodnoj medicini.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NEDOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

Sve navedene vrste iz porodice vrana, prema IUCN kategorizaciji su svrstane u kategoriju LC, dok su zakonom zaštićene u Srbiji.

LC

DETLIĆ

Detlići su mnogobrojna familija ptica koje uglavnom žive u šumama. Hrane se na kori drveća, pa su im zbog toga noge kratke sa dugačkim prstima i ostrim kandžama. Njihov kljun je prav i jak, poput dleta, i služi im za odvajanje komadića kore sa drveća u potrazi za hranom, kao i za izdubljivanje rupa u stablu pri pravljenju gnezda. Ove karakteristike obezbedile su detliću mesto u narodnoj mitologiji, pa legenda poreklo detlića vezuje za čoveka – drvodeljku koji je pretvoren u ovu pticu. Legenda kaže da je drvodeljka nedeljom dubio bor da napravi lađu, a Bog ga je kaznio zbog tog čina tako da mora svakog dana, čak i praznikom, kljunom da dubi drvo. Zbog te legende se i meso detlića nikad nije konzumiralo u ishrani, jer se smatralo da je ukaljano gresima. Po jednom narodnom predanju detlić koji dubi zid ili gredu kuće najavljuje smrt, a drvo koje je izdubljeno nikad se ne koristi za gradnju već samo za ogrev. Posebno verovalište postojalo je za "crnog detlića", odnosno crnu žunu kako je danas znamo, da ukoliko preleti put čoveku nagoveštava njegovu smrt ili tešku bolest.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NE-DOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

Sve vrste detlića koje žive u Srbiji strogo su zaštićene zakonom, a prema IUCN kategorizaciji smeštene su u kategoriju LC.

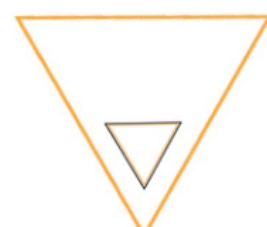
JASTREB

Pod imenom "jastreb" ovde je obuhvaćena čitava grupa ptica grabljivica (jastrebovi, orlovi, mišari, lunje i eje) i lešinara Starog sveta. U mitologiji, mnoge od ovih vrsta ptica su predstavljene kao velike grabljivice kojima se pripisuju demonska svojstva i mogućnost preobražaja u đavola. Postojao je običaj da žene prvog ponedeljka tokom postova, isteruju živinu sekirom kako bi je zaštitile od ptica grabljivica. Postojali su i obredi u kojima su stanovnici proklinjali orlove. Prema verovanju, jastreb je nastajao od kukavice kada bi ona prestala da kuka. Jastrebov lov na životinje upoređivan je se sa napadom đavola na ljude. Kako jastreb ne bi ubijao kokoške, prvo jaje se davalo prosjaku. Ubijenog jastreba su seljani vešali iznad ulaza u štalu kako bi zaštitili životinje od veštica i nečistih sila. Jastreb je povezivan i sa pojavom kiše, jer je po narodnoj legendi osuđen da pije samo kišnicu.

Većina vrsta ptica grabljivica koje srećemo u Srbiji ima globalni IUCN status LC. Riđa lunja i stepska eja svrstane su u kategoriju NT, a orao krstaš u kategoriju VU. U Srbiji su zabeležene dve vrste lešinara, jedna sa globalnim IUCN statusom LC, a druga NT. Dve vrste lešinara (orao bradan i bela kanja) su iščezle sa teritorije Srbije. Stepski orao je vrsta iz kategorije EN, ali postoji samo jedan nepotvrđen nalaz ove vrste u Srbiji.

NARODNA PREDANJA O
DIVLJIM ŽIVOTINJAMA
PROISTEKLA SU IZ NEDO-
VOLJNOG POZNAVANJA
PRIRODE I NEOSNOVANOG
STRAHA OD NJE. OČUVA-
NJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA
I NJIHOVIH STANIŠTA OSIG-
URAVAMO SVOM POTOMSTVU
NEPROCENJIVO PRIRODNO
BOGATSTVO.

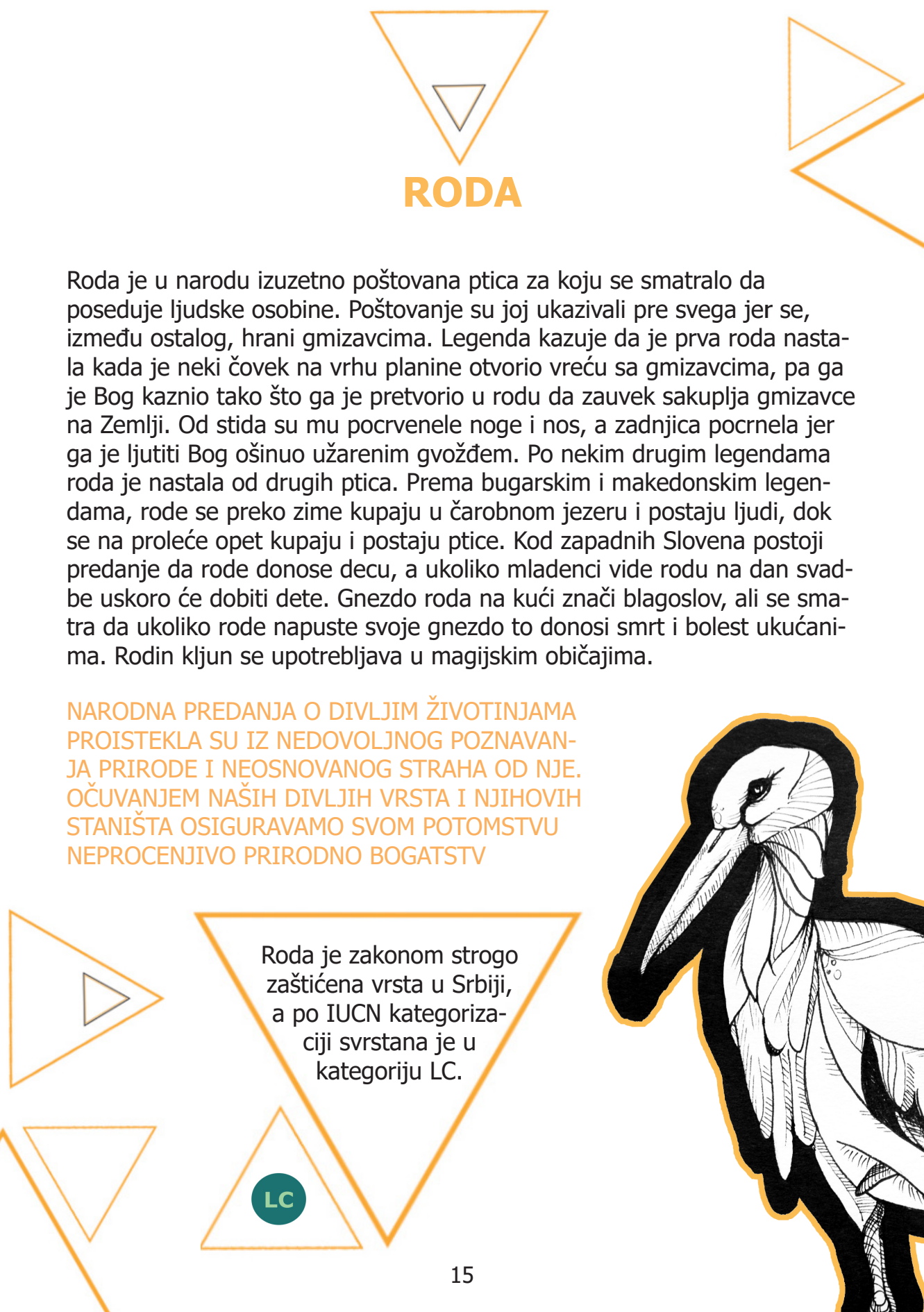
KUKAVICA

Kukavica je vrsta ptice koja se najčešće sreće u našim narodnim predanjima. Prema jednoj legendi, kukavica je ženka koja je uvek sama jer je ubila svog mušjaka. Po drugom narodnom verovanju, mušjak kukavice je napustio ženu za vreme velikog potopa. Oglašavanje kukavice su tumačili kao njen žalosni plač i uglavnom je ono imalo negativni predznak.

Srbi i Bugari za osobu koja oplakuje pokojnika govore da "Kuka k'o sinja kukavica". Postoji nekoliko legendi o nastanku ove ptice. Prema jednoj od njih kukavica je nastala od devojke/žene koja je izgubila supruga ili brata i kukanjem ga dozivala. Druga legenda navodi da je Isusa Hrist kaznio ženu koja je štitila sv. Petra kada je ukrao konja tako što ju je pretvorio u kukavicu. Duša umrlog je predstavljana u vidu kukavice, ili su je doživljavali kao glasnika sa onog sveta. Postoji niz narodnih tumačenja za pojavljivanje kukavice. Veruje se da kukavica u toku zime preživljava ispod vode ili se zakopa u zemlju, iako je ona zapravo ptica selica i zimu provodi u podsaharskoj Africi. Drugo narodno verovanje tumači da, ako kukavica doleti dok šuma nije olistala, najavljuje nerodnu godinu, glad i pomor. U nekim krajevima, dan kada se čuje kukavica nije pogodan za setvu biljaka dok u drugim krajevima upravo taj dan biraju za setvu žitarica. I danas je prisutno verovanje da kada se prvi put čuje kukanje kukavice, treba biti veseo i zveckati novčićima kako bi cele godine bio bogat. Negativno predskazanje je ukoliko se čuje kukanje kukavice pre doručka. U nekim krajevima su verovali da se kukavica, kada prestane da se oglašava, zapravo zadavi ječmom ili sirom, dok u drugim krajevima smatraju da se pretvara u jastreba i napada domaću živinu. Na osnovu dužine kukanja, devojke su donosile zaključak kada će se udati, i gatale koliko će živeti.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NE-DOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO

KUKAVICA JE ZAKONOM STROGO ZAŠTIĆEN
VRSTA U SRBIJI, A NA GLOBALNOM NIVOU, PO
KATEGORIZACIJI SVRSTANA JE U KATEGORIJU

RODA

Roda je u narodu izuzetno poštovana ptica za koju se smatralo da poseduje ljudske osobine. Poštovanje su joj ukazivali pre svega jer se, između ostalog, hrani gmizavcima. Legenda kazuje da je prva roda nastala kada je neki čovek na vrhu planine otvorio vreću sa gmizavcima, pa ga je Bog kaznio tako što ga je pretvorio u rodu da zauvek sakuplja gmizavce na Zemlji. Od stida su mu pocrvenele noge i nos, a zadnjica pocrnela jer ga je ljutiti Bog ošinio užarenim gvožđem. Po nekim drugim legendama roda je nastala od drugih ptica. Prema bugarskim i makedonskim legendama, rode se preko zime kupaju u čarobnom jezeru i postaju ljudi, dok se na proleće opet kupaju i postaju ptice. Kod zapadnih Slovena postoji predanje da rode donose decu, a ukoliko mladenci vide rodu na dan svadbe uskoro će dobiti dete. Gnezdo roda na kući znači blagoslov, ali se smatra da ukoliko rode napuste svoje gnezdo to donosi smrt i bolest ukućanima. Rodin kljun se upotrebljava u magijskim običajima.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA
PROISTEKLA SU IZ NEDOVOLJNOG POZNAVANJA
PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE.
OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH
STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU
NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO

Roda je zakonom strogo
zaštićena vrsta u Srbiji,
a po IUCN kategoriza-
ciji svrstana je u
kategoriju LC.

LC

SOVA

Sova je u slovenskoj mitologiji predstavljena kao nečista ptica i simbol neudate žene. Verovalo se da je nastala od đavola i da zbog toga ne podnosi dnevno svetlo i živi večno. Prisutno je verovanje da je preko dana mrtva i da je živa samo noću. Smatralo se da je krik sove smrtonosan po čoveka i da njena pojava u blizini kuće najavljuje smrt. Krik sove se smatrao i predskazanjem da će devojka ili žena roditi vanbračno dete, što se u davna vremena smatralo velikom sramotom. Takođe, verovalo se da sova krikom saziva duše mrtvih, izvlači decu iz kuće i ubija ih. Predstavljala je i simbol usamljenosti. Kod Rusa, sovom se nazivala žena niskog morala. Smatrana je bliskom kukavici. Međutim, treba napomenuti da je sova, takođe, predstavljala i simbol mudrosti.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NE-DOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

Sve vrste sova u Srbiji su strogo zaštićene zakonom, i po IUCN kategorizaciji svrstane u kategoriju LC.

SVRAKA

U narodu, pojava svrake je predskazivala dolazak gostiju u kuću. Ako svraka sleti na sveže oranje, najavljuje lošu godinu i slabu letinu. Svraka je upotrebljavana, kako u narodnoj medicini, tako i u lokalnim magijskim ritualima.

Svraka je u Srbiji zaštićena zakonom, i po IUCN kategorizaciji svrstana u kategoriju LC.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NEDOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

ŠEVA

Ševa predstavlja simbol proleća. Ševa je poštovana kao božija ptica i bilo je zabranjeno ubiti je.

Sve vrste ševa su zakonom strogo zaštićene vrste u Srbiji, a po IUCN kategorizaciji svrstane su u kategoriju LC.

ZMIJA

U Srbiji se može sresti deset vrsta zmijs, 3 vrste otrovnica i 7 neotrovnihs vrsta. Često se pominje u mitologiji gde ima kako pozitivne, tako i negativne karakteristike. Opisana je kao štetočina, kao lekovita i kao izvor zla. Ime joj se ne spominje, jer, po verovanju, onaj ko je spomene biće ujeden, a koliko puta je spomene toliko puta će je sresti. U narodu se koriste mnogi eufemizmi i pogrđni nazivi: napomenica, okamenica, poganica, poganija, kamenica, kamenica, gadulja, baja, baurina, kućarica, dugačka, ona iz trave, tetka, itd. Zmija se ponegde poistovećivala sa đavolom. Takođe, verovalo se da aždaja nastaje od zmije koja preživi trideset ili sto godina i tada dobije noge i krila, što se nadovezuje na narodnu izreku: „Dok zmija zmijsu ne proždere, ne može aždaha postati”. Zmijsu u kući su poistovećivali sa dušom pretka, povezivali sa sušom i verovalo se da zmije šalju grad i uništavaju useve. Zmijama je pripisivano i mnogo drugih fantastičnih osobina, pa se verovalo da isećeni delovi zmije mogu da srastu, a ubijena zmija može da oživi od žablje mokraće. Verovalo se da svaka zmija ima noge, ali su one skrivene i nevidljive, pa otuda izreka: „Krije kao guja noge”. Po predanju, onaj ko bi video zmijine noge ubrzo bi umro. Ako bi se zmija bacila u vatru, pokazala bi svojih devet nogu. Po drugom verovanju, zmija pokazuje svojih dvanaest pari nogu na Đurđevdan, a poznata je i bajka u kojoj meso zmije omogućava da se razume jezik svih životinja (nemušti jezik).

Zmije su upotrebljavane i u magijske svrhe, za bolji njuh pasa, za dobijanje parnice na sudu, za dobru letinu, za lečenje stoke, za rasterivanje oblaka i uspeh u ljubavi. U narodu postoje posebni praznici kada se isteruju zmije iz zimskog sna.

Prisutno je verovanje da jedna vrsta zmije obitava oko kuća i zgrada, hvatajući miševs. Ona je dobro zapažena u narodu i naziva se kućarica, čuvarkuća, čuvarica i blazna. Poštovana je u narodu, ne napada, ne ujeda i nije otrovnica. Po verovanju, zmija kućarica se ne goni ne samo zato što hvata miševs, nego i zato što goni od kuće zmije otrovnice.

U narodnoj medicini zmiје su korišćene za lećenje od alkoholizma, glavobolje, groznice, lećenje otoka, pospešivanje rasta kose i sl.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NEDOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

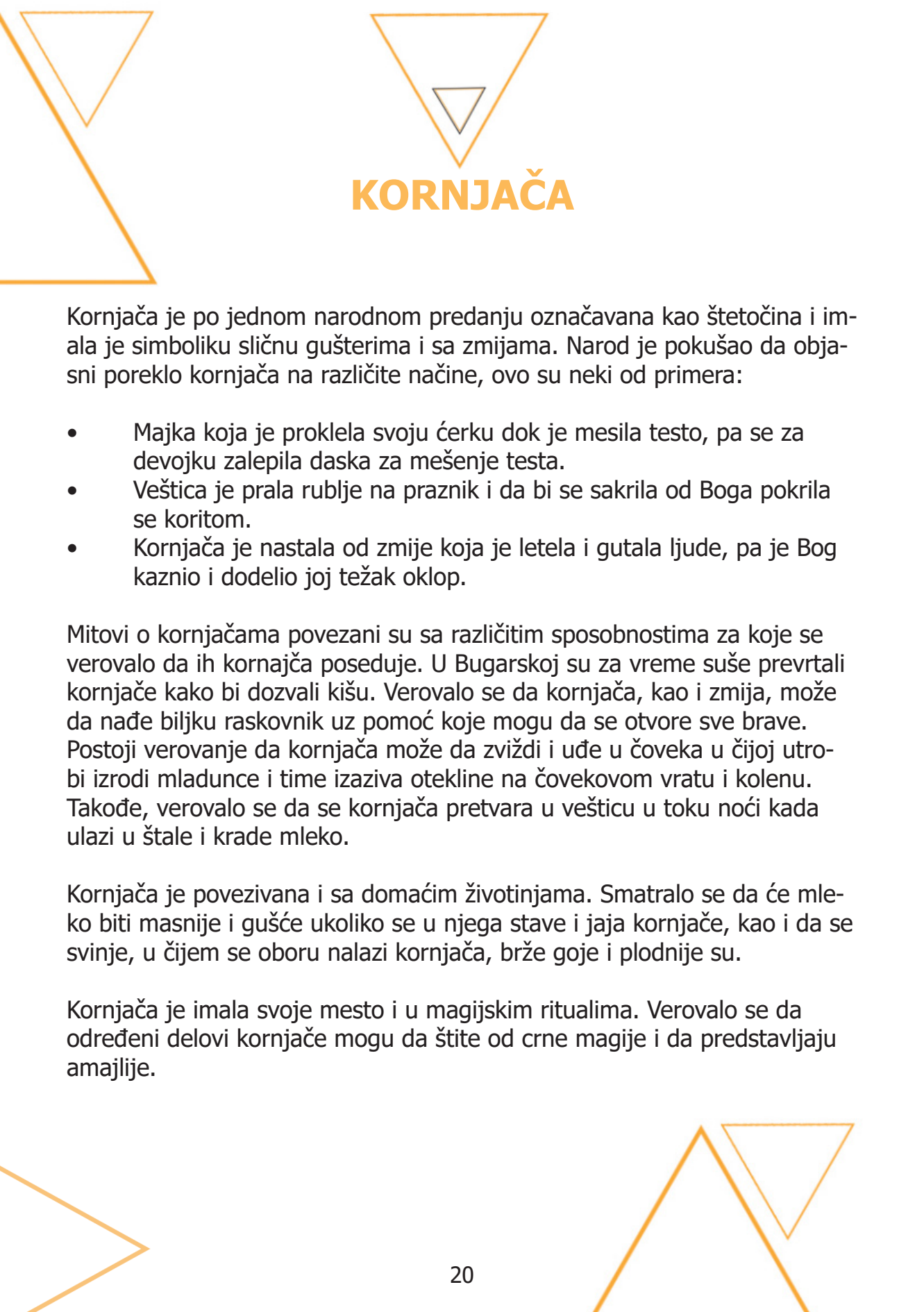
PREMA IUCN KATEGORIZACIJI PET VRSTA ZMIJA SVRSTANO JE U KATEGORIJU LC, JEDNA U KATEGORIJU VU (ŠARGAN) I JEDNA U KATEGORIJU NT (ČETVOROPRUGI SMUK). JEDNA VRSTA JE ZAŠTIĆENA, DEVEĆ SU STROGO ZAŠTIĆENE ZAKONOM U SRBIJI.

NT

LC

VU

The page is decorated with several orange triangles. In the top left, there is a large triangle with a smaller one inside it. In the top center, there is a triangle with a smaller one inside it. In the bottom right, there is a large triangle with a smaller one inside it. The title 'KORNJAČA' is centered below the top-center triangle.

KORNJAČA

Kornjača je po jednom narodnom predanju označavana kao štetočina i imala je simboliku sličnu gušterima i sa zmijama. Narod je pokušao da objasni poreklo kornjača na različite načine, ovo su neki od primera:

- Majka koja je proklela svoju ćerku dok je mesila testo, pa se za devojkę zalepila daska za mešenje testa.
- Veštica je prala rublje na praznik i da bi se sakrila od Boga pokrila se koritom.
- Kornjača je nastala od zmije koja je letela i gutala ljude, pa je Bog kaznio i dodelio joj težak oklop.

Mitovi o kornjačama povezani su sa različitim sposobnostima za koje se verovalo da ih kornajča poseduje. U Bugarskoj su za vreme suše prevrtali kornjače kako bi dozvali kišu. Verovalo se da kornjača, kao i zmija, može da nađe biljku raskovnik uz pomoć koje mogu da se otvore sve brave. Postoji verovanje da kornjača može da zviždi i uđe u čoveka u čijoj utrobi izrodi mladunce i time izaziva otekline na čovekovom vratu i kolenu. Takođe, verovalo se da se kornjača pretvara u vešticu u toku noći kada ulazi u štale i krade mleko.

Kornjača je povezivana i sa domaćim životinjama. Smatralo se da će mleko biti masnije i gušće ukoliko se u njega stave i jaja kornjače, kao i da se svinje, u čijem se oboru nalazi kornjača, brže goje i plodnije su.

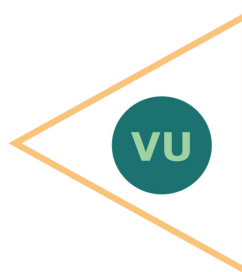
Kornjača je imala svoje mesto i u magijskim ritualima. Verovalo se da određeni delovi kornjače mogu da štite od crne magije i da predstavljaju amajlije.

U narodnoj medicini kornjača se upotrebljavala u lečenju stomačnih problema, kašlja, kile, pa čak i gonoreje i malignih oboljenja. Lekovita svojstva kornjača nikada nisu dokazana. Naprotiv, ona, kao i svaka divlja životinja, može imati veliki broj parazita u krvi, a pošto se sreće i na obradivim površinama koje se tretiraju pesticidima, neke od ovih supstanci se mogu akumulirati u tkivima životinja.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NE-DOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

U SRBIJI SU ZAŠTIĆENE ZAKONOM, A NA GLOBALNOM NIVOU, PO IUCN KATEGORIZACIJI SVE VRSTE SU SVRSTANE U KATEGORIJU NT, A JEDNA U KATEGORIJU VU.

GUŠTER

U nekim verovanjima gušter je predstavljen u negativnom kontekstu jer se smatralo da može da začara čoveka, i da na svet dolazi iz đavoljeg jajeta. Takođe, se smatralo da gušter može da pojede čovekovu kožu i da dođe do srca. Po verovanjima južnih Slovena, čovek ne može da se izleči od ujeda guštera sve dok ne čuje njakanje magarca ili dok ne nađe devet belih kobila i devet sestara. Još jedno verovanje, koje je i danas prisutno u narodu, je da kada se gušteru odstrani rep on postaje zmija otrovnica.

U predanjima se navodilo kako je nekakva krilata zmija (aždaja) „ispila” dva sunca a onda htela i treće. U momentu kad je pošla da uništi treće sunce došla je gušterica i u borbi, ili prevarom uz pomoć lastavice, spasila sunce. Po legendi, to je sunce koje nas i dan danas greje.

Gušter se često koristio u magijske svrhe. Verovalo se da se podmetanjem repa guštera u jelo drugom čoveku može izazvati njegova smrt, zatim da su ih veštice koristile za ljubavne čini ili za usmrćivanje.

U davna vremena pčelari su guštere koristili za privlačenje divljih ili tuđih pčela. U takozvanoj narodnoj medicini gušter je korišćen i za ublažavanje groznice.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NE-DOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

NT

LC

VU

OD 13 VRSTA GUŠTERA KOJE ŽIVE U SRBIJI, 7 SU STROGO ZAŠTIĆENE ZAKONOM. VEĆINA OVIH VRSTA SVRSTANA JE U KATEGORIJU LC, OSIM DAREVSKIA PRATICOLA (NT) I DINAROLACERTA MOSORENSIS (VU)

ŽABA

Žabe spadaju u klasu vodozemaca i ono što ih razlikuje od ostalih grupa vodozemaca jeste odsustvo repa. U narodu se žabe smatraju nečistim životinjama koje su bliske zmijama, čak jedno narodno predanje navodi da žaba rađa smuka. U slovenskoj mitologiji se smatra da se žaba koja sedam godina ne vidi svetlost pretvara u zmaja. Verovalo se da su otrovne, a u nekim krajevima se smatralo da je njihov otrov jači od zmijskog i da im je od stvaranja sveta zabranjeno da ujedaju čoveka. Zbog sličnosti ljudske šake i žabljeg stopala, verovalo se da je žaba nekad bila žena i da ukoliko na nekom prazniku prvi gost u kući bude žena, biće i mnogo žaba oko kuće. Sa druge strane, u nekim krajevima se i dan danas smatra da ukoliko se žabe pojave uveče oko kuće, neko ih je poslao i sa njima poslao nesreću na kuću. Veštica je zamišljena u obliku žabe kako ulazi u štalu i krade mleko. U ruskim legendama veruje se da žabe potiču od ljudi koji su se utopili u zadnjem potopu i stoga je greh ubiti žabu. Kod starih Slovena se verovalo da ubijanje žabe može da izazove kišu, pa su u vreme suše masovno ubijane žabe i bacane u bunar. U centralnoj Srbiji još uvek postoji verovanje da kada deca muče ili ubijaju žabe, umreće njihova majka. Naročito se poštuje kućna žaba, pogotovu ako se nalazi pod pragom jer ona može predstavljati pretka. Žabe se koriste i u "ljubavnoj magiji". Starije devojke, da bi se udale treba da nađu žabu u močvari i oponašaju njene pokrete. A u narodnoj medicini su žabe korišćene za lečenje groznice.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NEDOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

Osim zelenih žaba koje su zaštićene zakonom, sve vrste žaba u Srbiji su strogo zaštićene zakonom. Sve vrste žaba prema IUCN kategorizaciji spadaju u kategoriju LC.

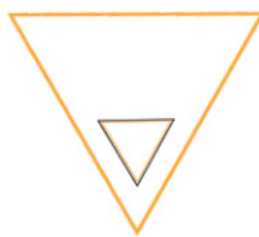
DAŽDEVNJAK

U narodnim verovanjima ime daždevnjak se odnosi na čestu vrstu u Srbiji, šarenog daždevnjaka (*Salamandra salamandra*). Narodno ime je dobio po staroj srpskoj reči za kišu: dažd. Pošto je on životinja koja izlazi iz skrovišta za vreme i posle kiše, narod mu je nadenuo to ime. Šareni daždevnjak je najveći repati vodozemac Srbije sa najdužim životnim vekom. Živi dvadesetak godina i može da dostigne dužinu do 22 cm. Zahvaljujući atraktivnoj boji, ima posebnu simboliku. Verovanja i mitovi vezani za njega nisu mnogobrojni, ali su svakako prisutni. U nekim krajevima Srbije postoje običaji da se šareni daždevnjak na Đurđevdan ubaci u mleko, pre izlaska sunca, kako bi stoka bila šarena. Najčešći mitovi o daždevnjacima uključuju mlade devojke. Na primer, devojke koje su bile vešte u ručnim radovima uvijale su u platno daždevnjaka i ostavljale da prenoći, a sutra dan ga bacale u vodu. Takođe, smatralo se da devojke kojima daždevnjak pređe preko ruke postaju vešte u ručnim radovima. Treba napomenuti da, iako koža daždevnjaka luči sekret koji ne može naškoditi čoveku, taj sekret može izazvati peckanje na sluzokoži ukoliko se dira prstima koji su prethodno dodirivali kožu daždevnjaka. U narodu postoji verovanje da je opasno da trudnica vidi daždevnjaka jer može roditi pegavo dete. Narodna verovanja su u nekim krajevima zaštitila daždevnjaka jer se smatralo da ukoliko mu se na neki način naudi, on će ispustiti zvuk od koga čovek može da ogluvi. Istina je da se ova vrsta uopšte ne oglašava. Čak i za crnog daždevnjaka postoji verovanje da donosi loše vreme.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NE-DOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

Srbiju naseljavaju dve vrste daždevnjaka i obe su strogo zaštićene, a prema IUCN kategorizaciji obe vrste spadaju u kategoriju LC.

PČELA

Pčela je insekt kome su Sloveni ukazivali ogromno poštovanje. Smatralo se da ujeda samo grešnike, kao i da grom nikad ne udara u drvo gde se nalazi pčelinjak. Nakon smrti domaćina, komšija odlazi u pčelinjak, lupa tri puta u košnicu sa pčelama i na taj način ih obaveštava da je domaćin kuće umro. I danas postoji povezanost obreda koji se vrše sa pčelama sa pravoslavnim praznicima. Kada pčela ugine, kaže se da je umrla. U nekim krajevima se veruje da duša umrloga prelazi u pčelu.

Medonosne pčele nemaju globalni IUCN status, i nisu zaštićene zakonom.

BUBAMARA

Mit o bubamari otkriva se kroz mnogobrojna imena i nadimke. Za bubamaru je karakteristična sunčana simbolika i povezana je sa delom mitologije vezene za žene. Bubamare su šarene i vrlo krotke, i devojke su ih stavljale na kažiprst desne ruke i govore „Polet', polet', bubamaro, otkuda će doći svatovi". Na koju stranu buba odleti, s te strane, verovalo se, doći će svatovi po devojku.

Sedmotočkasta bubamara (*Coccinella septempunctata*) je jedna od mnogobrojnih vrsta bubamara u Srbiji i svakako najčešća. Ova vrsta nema globalni IUCN status i nije zaštićena vrsta u Srbiji.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NE-DOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

LEPTIR

Narodna verovanja leptire povezuju sa predstavama demonu, veštica, vampira i sl. Najčešće verovanje za veštice je da, prilikom pretvaranja u neki životinjski oblik, uzimaju oblik ptice ili leptira. Ako se ubije leptir – ubija se i veštica. Ova verovanja se posebno odnose na noćnog leptira *Agrius convolvuli* (poznatijeg kao veštica) kao i na ostale pripadnike iz familije Sphingidae, kojoj je i narodno ime veštice. Verovalo se da prilikom probadanja vampira glogovim kolcem iz njegovih usta može izleteti leptir (ili više njih), kojeg obavezno treba ubiti. Ovaj leptir ima svoje posebno ime: vampirić. Iz navedenog možemo zaključiti da su ova verovanja zapravo prikazivala leptire kao nosioce duše koja putuje nezavisno od tela.

Vrste iz familije Sphingidae nemaju globalni IUCN status i nisu zaštićene zakonom u Srbiji.

NARODNA PREDANJA O DIVLJIM ŽIVOTINJAMA PROISTEKLA SU IZ NE-DOVOLJNOG POZNAVANJA PRIRODE I NEOSNOVANOG STRAHA OD NJE. OČUVANJEM NAŠIH DIVLJIH VRSTA I NJIHOVIH STANIŠTA OSIGURAVAMO SVOM POTOMSTVU NEPROCENJIVO PRIRODNO BOGATSTVO.

Ova publikacija predstavlja trenutni presek naših saznanja o narodnim verovanjima koja su vezana za divlje životinje. Kao izvor informacija korišćeni su podaci prikupljeni istraživanjem u okviru projekta "Edukacijom protiv negativnog uticaja narodnih verovanja na biodiverzitet", finansiranog od strane Rufford Small Grant Fondation, kao i postojeći literaturni podaci iz sledećih dela:

Tolstoj, S., & Radenković, Lj. (2001). Slovenska mitologija: enciklopedijski rečnik. Zepter World Book, Beograd, 51, 44-45.

Kulišić, Š., Petrović, P. Ž., Pantelić, N., Matlas, M., & Cvetković, B. (1970). Srpski mitološki rečnik. Nolit.

Svaka pomoć u daljem radu nam je dobrodošla. Svi zainteresovani čitaoci koji znaju dodatne informacije, a koje se nisu našle u ovoj publikaciji, mogu se obratiti našem timu ili poslati nove informacije putem online ankete na našem sajtu WildBalkans.com

